

Migrarea termenilor informatici spre limba comună

L. Moscalenco

Apariția acestui articol a devenit necesară pentru a sensibiliza asupra intrării în uz a unor termeni informatici ca rezultat al migrării lor către limba comună și apariției lor în texte adresate publicului larg.

Informatica este în prezent unul dintre cele mai dinamice domenii ale activității umane, înregistrând, pe zi ce trece, procese tot mai mari, cu importante consecințe de ordin lingvistic. În acest sens, terminologia informatică recurge la tendința de creare a cuvintelor uzuale prin apelul la termenii preluați din limba engleză [1]. Ulterior acești termeni informatici, prin modificări de sens, pătrund discret și în alte domenii.

Autorul își propune, în acest articol, să constate existența fenomenului nominalizat și să analizeze sumar aspectul migrării termenilor informatici, aspect antrenat de interesul larg al vorbitorilor pentru terminologiile informatice care se extind în comunicarea obișnuită. Acest fenomen este elucidat prin prisma unor verbe care s-au înrădăcinat deja în limbajul unei categorii de vorbitori: *a cancela, a accesa, a scana, a ejecta, a deleta, a seta, a upgrada și a update.*

În diversele lucrări despre extinderea anumitor termeni dincolo de domeniul informaticii, autori M. Rizea, 2010; A. Ștefănescu, 2001; R. Zafiu, 2001, se accentuează că acest fenomen este la ordinea zilei datorită actualității lui, dar și faptului că relația terminologiei informatice cu limba comună este una complexă [1; 2, 3]. Într-un alt studiu, autor A. Bidu - Vrânceanu, se subliniază ideea că procesul este în plină desfășurare, ba mai mult ca atât, chiar ia amploare în limba română actuală [4].

Prin lărgiri de sens, prin apariția unor semnificații ironice, metaforice, multe cuvinte - împrumuturi recente din engleză - intră în circuitul larg, ieșind astfel din domeniul lor de specialitate. Fenomenul se atestă la unele verbe care se asimilează rapid din punct de vedere morfologic, urmând tiparele obișnuite de flexiune

și căpătând astfel o utilizare destul de familiară pentru vorbitori. De multe ori, lărgirea de sens din româna familiară înseamnă și o apropiere de sensuri mai generale ale etimoanelor englezești. Calea de preluare nu este însă cea clasică, ci aceea a jargonului tehnic, care lasă urme în conotațiile ironice ale cuvintelor.

Astfel, verbul **a cancela** (în engleză *to cancel*), extrem de utilizat în "ferestrele de dialog" ale programelor de computer, se folosește în contexte din ce în ce mai variate, cu sensul "a anula". Uneori tinerii, dorind să se evidențieze printr-un limbaj "mai în vogă" (așa cum consideră ei), îl utilizează în exprimări de genul: "să canceliez o întâlnire"; "am așteptat săptămâni în șir vizita, dar în ultimul moment ei au cancelat-o". Desigur, sensul larg poate fi preluat direct din engleza standard, dar e cert că în limbajul tinerilor el este întărit de practica utilizării computerelor cu indicații în engleză.

Ceva asemănător s-ar putea spune și despre verbul **a accesa** (în engleză *to access*). DEXI 2007 îl înregistrează cu sensul informatic de *a pătrunde într-o bază de date, în memoria unui computer, într-un program, într-un site web etc., în diverse scopuri*, fiind plasat în contextul „Nu pot accesa informațiile de pe hard” [6].

În limba comună, termenul *a accesa* intră în contact cu termenii despecializați, aparținând domeniului economic; sensurile cu care acesta este actualizat sunt: *a obține, a primi, a intra în posesie, a dispune de...*, și în contexte precum: "a accesa fonduri/credite/împrumuturi europene"; "a accesa cardul bancar" [5].

Termenul tehnic **a scana**, este înregistrat cu sensul *a explora prin intermediul unui scanner*. Sensul cu care îl găsim în multe contexte actuale provine direct din limba de origine (în engleză *to scan*, cu sensul "a examina"). Astfel, uneori poate fi întâlnit în unele evoluții figurate de genul: "imediat a scanat situația"; "scanează totul, știți cum sunt copiii".

Verbul **a seta**, ca termen informatic, are semnificația *de a stabili, a selecta sau a configura parametrii de funcționare ai unui sistem tehnic computerizat, conform unei metodologii specifice și*

în acord cu o anumită opțiune de operare [5]. În româna vorbită, același verb are sensul provenit în mod clar, prin extensie, din tehnologia informatică: *a se organiza/mobiliza în vederea a ceva* - "te setezi pe un obiectiv".

O utilizare actuală au și verbele cu sens apropiat **a deleta** (în engleză *to delete*), cu sensul *a anula, a distruge*, în expresia "a deleta fără milă iluziile", și **a ejecta** (în engleză *to eject*), cu sensul *a elimina*, în contextul "fac tot posibilul pentru a te ejecta din minte".

Alte două verbe utilizate de programele de computer și de sistemele din Internet în uzul familiar sunt **a updata** *a înnoi, a aduce la zi* (în engleză *to update*) și **a upgrada** *a crește, a îmbunătăți* (în engleză *to upgrade*). În limba comună, acești termeni fac parte din obsesia de a fi "la zi". Astfel, ei au fost utilizați în contexte de genul "stilul se updatează pe fiecare piesă"; "este o variantă upgradată".

Verbul **a procesa** (în engleză *to process*), întâlnit ca termen informatic cu semnificația de *a prelucra semnalele înregistrate pe bandă magnetică prin intermediul unui procesor*, și-a extins utilitatea în limba uzuală, astfel încât uneori îl întâlnim în astfel de exprimări: "a procesa alimentele", ceea ce înseamnă *a supune alimentele unor procedee termice*; "a procesa ouăle", adică a le transforma în praf.

Termenii informatici nominalizați mai sus participă la un proces de lexicalizare, prin dezvoltarea de sensuri conotative în relații cu limba comună sau cu alte terminologii. Ei ajung să fie supuși unei despecializări treptate, pe măsura extinderii contextual-semantice la nivelul limbii comune. Fiind utilizați în vorbirea de zi cu zi, acești termeni contribuie la apariția unui limbaj hibrid, îmbogățit cu elemente de jargon și folosit uneori cu intenție comic-ironică, dincolo de domeniul specializat.

În concluzie, calitatea pregnantă a limbajului informatic de a pătrunde în vocabularul uzual face ca relația acestei terminologii cu limba comună să fie mult mai marcantă decât în cazul altor terminologii, punându-se mare accent pe stilul parodic, jovial, colocvial. Astfel tendința de a se folosi în limbajul familiar termeni

de origine informatică, e o tendință perfect justificată, pentru un domeniu puternic implicat în viața cotidiană, precum este informatica. Or, limba este un organism viu, mereu în mișcare, și astfel de procese sunt absolut normale și chiar necesare pentru unele categorii de vorbitori, de exemplu, pentru tinerii care fie că vor să iasă în evidență, fie că le este comod, fie că vor să demonstreze că sunt "școliți în ale informaticii" ș.a.m.d.

După părerea mea, cauza generală a producerii acestor migrări de sens este informatizarea, fenomen care a cuprins într-un ritm rapid toate domeniile. Iată și explicația de ce limbajul informaticii, care reprezintă astăzi cea mai spectaculoasă ascensiune, a influențat atât de puternic limba comună, în deosebi vorbirea tinerilor, care sunt bine inițiați în acest domeniu.

Atât timp cât termenii al căror domeniu de origine este informatica tot mai îndrăzneț sunt utilizați în limba comună, prezența lor poate fi justificată de ofertă. Uzul decide dacă acești termeni au dreptul la existență în limba comună. Iar noi, unii dintre utilizatorii acestor termeni, cu voia sau fără voia noastră, îi acceptăm și le dăm viață în noi extinderi contextual – semantice. Un singur lucru rămâne cert pentru toți: este important să se asigure corectitudinea interpretării și utilizării lor, ca o condiție importantă a actului de comunicare.

Bibliografie:

1. M. Rizea. *Terminologia informatică*. Editura Universității din București, 2010.
2. A. Ștefănescu. *Caracteristici ale limbajului vag în jargonul informaticii*. Editura Universității din București, 2002.
3. R. Zafiu. *Diversitatea stilistică în româna actuală*. Editura Universității din București, 2001.
4. A. Bidu - Vrânceanu. *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*. Editura Universității din București, 2007.
5. *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. a 2-a, coord. I. Coteanu ș.a. Editura Univers Enciclopedic. București, 1998.
6. *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*, coord. E. Dima. Editura Arc. București, 2007.